

Simpozionul național „Modalități de valorificare a informațiilor economice din arhive” (comunicările ședinței plenare. II)

VALORIFICAREA UNOR VECHI TRADIȚII DIN AGRICULTURA ROMÂNIEI, ÎN SPRIJINUL SPORIRII PRODUCȚIEI AGRICOLE

OPREA PARPALĂ, NICOLAE MARCU

Înfăptuirea obiectivului final al noii revoluții agrare în România — sporirea considerabilă a producției agricole care să asigure îndeplinirea programului de alimentație rațională a întregului popor, realizând totodată și importante disponibilități pentru export — depinde în mare măsură de valorificarea superioară a tuturor resurselor de producție — naturale, materiale și umane — din agricultura României. Realizarea unei noi calități a activității economice din această ramură prioritară a economiei românești readuce în actualitate problema unor vechi tradiții ale țărănimii române în practicarea unor culturi. Secole de-a rândul acestea s-au numărat printre principalele componente ale consumului alimentar, dar ulterior au fost restrânse pînă la aproape excluderea lor datorită extinderii altor culturi care, prin randamentul oferit la hectar și prin tehnologia necesităților, s-au dovedit superioare celor vechi. Arhivele noastre conțin extrem de numeroase documente, îndeosebi informații statistice, referitoare la importanța și întinderea de altădată a acelor culturi.

Timpul a arătat însă că într-o țară cu o mare diversitate de condiții pedoclimatice și cu o structură social-economică a agriculturii atât de diversificată cum este România, care promovează o politică de dezvoltare intensivă și multilaterală a agriculturii, vechile culturi pot contribui la valorificarea cît mai completă a resurselor de producție, la sporirea producției agricole și la diversificarea structurii consumului alimentar în concordanță cu cerințele unei alimentații raționale.

Avem în vedere, în sensul celor enunțate mai sus, culturi ca : meiul, sorgul, linte, bobul, hrișca și năutul ; mai ales primele două, pînă la introducerea porumbului, au jucat în trecut un rol important în alimentația poporului român. În multe țări africane, azi, meiul este o principală cultură. În același timp, necesarul de proteină vegetală pentru echilibrarea rației alimentare era asigurat de culturile de linte și bob care se bucurau de o reală apreciere din partea țărânului român.

Datele statistice cercetate nu ne-au permis o analiză mai îndelungată în timp, mai ales din perioada în care meiul era una din culturile de bază ale agriculturii românești. Totuși evoluția acestei culturi, începînd cu mijlocul secolului trecut, este relevantă.

În perioada 1862—1915, suprafața cultivată cu mei, după ce a ajuns la 116 000 hectare (media perioadei 1885—1890) a scăzut treptat pînă la 45 000 hectare (media perioadei 1911—1915). În decurs de o jumătate de secol, raportul dintre cultura de mei și cea de grîu și porumb s-a menținut la 1 : 10—15 și 1 : 10—16. În anumite perioade suprafața ocupată de mei a fost mai mare decît cea ocupată de ovăz. Cu toate variațiile mari — chiar foarte mari — de la un an la altul, recolta medie anuală în cea de a doua jumătate a veacului trecut a oscilat

în jurul a 100 000 tone — maximum 295 900 tone în 1885 — pentru a coborî la circa 50 000 tone înaintea primului război mondial. Randamentul la hectar a fost de circa 1 000 kg, cel mai mare realizându-se în anul de excepție 1885, respectiv 1 950 kg.

În perioada dintre cele două războaie mondiale, suprafața cultivată cu mei cunoaște o nouă extindere, atingînd punctul maxim în 1929 — aproape 100 000 hectare — după care a urmat o reducere treptată și o altă bruscă, în 1938, la numai 34 000 hectare, în avantajul îndeosebi al grîului. De remarcat că în această perioadă meiul a deținut pînă la 0,8% din suprafața arabilă a țării, cu un randament mediu de 1 160 kg la hectar și o producție totală medie de 115 100 t.

Eventuala reconsiderare a acestei culturi implică precizarea principalelor zone de cultură, mai ales a celor care, prin randamentele obținute în trecut la hectar s-au dovedit a fi cele mai propice. Datele statistice pe anul 1938 indică Muntenia și Moldova drept zonele principale ale culturii meiului, aici fiind concentrată circa 90% din întreaga suprafață cultivată cu mei în țară; din această suprafață peste două treimi erau amplasate în șesul Dunării. Ponderea o dețineau județele Ialomița (9 525 ha), Ilfov (8 867 ha), Vlașca (1 389 ha) și Brăila (887 ha). În restul țării se remarcă județele Constanța (2 175 ha), Tulcea (1 723 ha), Tecuci (1 964 ha). Numai județul Ilfov a produs jumătate din producția de mei a țării. Acesta a fost și județul cu cel mai mare randament mediu la hectar, 13,4 chintale la ha., față de 7,0 chintale randamentul mediu pe țară. Condițiile neprielnice din anul respectiv în județul Ialomița și în Dobrogea au determinat obținerea unor randamente scăzute, de 3,6 chintale în Ialomița, 3,3 chintale în Constanța și 1,6 chintale în Tulcea. De altfel marile variații de timp — 11,6 chintale în 1929, după ce în 1928 se obținuseră numai 4,9 chintale — și în profil teritorial — 15,3 chintale în județul Sălaj și doar 1,1 chintale în județul Tulcea în anul 1938 sînt elemente primordiale care trebuie avute în vedere la reconsiderarea și valorificarea acestei tradiționale culturi în condiții noi.

Care poate fi locul ei în noile condiții tehnice și social economice din agricultura României socialiste de azi ?

Răspunsul este condiționat de înseși particularitățile acestei prețioase culturi. În primul rînd, meiul se caracterizează printr-o perioadă de vegetație foarte scurtă — numai 70 de zile — ceea ce îl transformă într-una din cele mai prețioase culturi duble pentru zonele de cîmpie, mai secetoase. Cultura meiului poate urma foarte bine după cea a orzului și chiar după aceea a grîului, mai ales cînd este vorba de soiurile timpurii ale acestuia din urmă. Dacă avem în vedere numai județele din cîmpia Dunării și Dobrogea, atunci cultura dublă de mei poate fi practică pe o suprafață de cel puțin 200 000 ha. La un randament de 2 000—2 500 kg boabe la ha și 3 000—4 000 kg fin — așa cum s-a obținut în anii trecuți la stațiunea experimentală Caracal — se poate obține un spor de producție, din cultură dublă, de 400 000—500 000 t de boabe și 600 000—800 000 t fin. Folosit în creșterea păsărilor și a animalelor, acesta ar însemna un spor de producție de aproape 150 000 t carne de pasăre (sistem gospodăresc) și 0,5 milioane hectolitri lapte de vacă.

Pentru extinderea acestei culturi pledează și alte considerente de mare semnificație în actuala conjunctură energetică și în condițiile autogestiei economice a unităților cultivatoare: este o cultură care poate fi complet mecanizată ca și cea a grîului — dar cu un consum de energie mai redus; deci producția de boabe obținută are un conținut redus de umiditate și nu mai necesită consumuri energetice suplimentare.

Cît privește eficiența economică a culturii, ea poate fi apreciată prin faptul că la un hectar se poate obține un beneficiu de 2 200 lei, ceea ce înseamnă, la o suprafață de 200 000 hectare, un beneficiu total de 440 milioane lei. Toate acestea

pledează pentru reconsiderarea acestei modeste dar tradiționale și avantajoase culturi.

La fel de vitregă continuă să fie soarta unei alte culturi de mare importanță pentru valorificarea multilaterală a resurselor de producție din agricultura noastră : este vorba de cultura sorgului, adică de acea cultură care pe plan mondial ocupă locul IV în alimentația umană — după orez, grâu și porumb — și locul III în furajarea animalelor — după porumb și orz. Este o cultură care prezintă mari avantaje economice, chiar în comparație cu porumbul :

a. valorifică prin randamente mai mari, mai sigure și mai economice terenurile alcaline, salinizate sau nisipoase din zone secetoase ori situate în pantă — unde previne eroziunea mai bine ca porumbul.

b. rezistă la lipsa de umiditate în anii secetoși, fiind o cultură tampon pentru echilibrarea producției de cereale ;

c. ca importanță furajeră, cantitativ și calitativ, prin boabe și masă verde, este superioară porumbului ;

d. în comparație cu porumbul se caracterizează printr-un consum de energie mai redus pe unitatea de produs, dar printr-o capacitate mai mare de conversiune a energiei solare.

Pentru aceste considerente sorgul este considerat pe plan mondial o cereală de mare perspectivă și un element de bază în structura culturilor cerealiere. Din aceleași considerente, în perioada dintre cele două războaie mondiale, suprafața cultivată cu sorg a cunoscut o continuă extindere în țara noastră : de la 2 226 ha în 1921 la 15 689 ha în 1936, scăzând apoi la 11 848 ha în 1938. Principalii cultivatori în 1938 erau șesul Dunării (7 769 ha) și Carpații Munteniei și Olteniei (2 435 ha). Principalele județe cultivate au fost : Ilfov (5 817 ha), Vlasca (1 508 ha), și Dîmbovița (1 274 ha). În anul 1931 s-a obținut cel mai mare randament mediu la ha — 25,2 chintale. În 1980, după o perioadă de mari oscilații anuale, suprafața cultivată a fost de 21,3 mii hectare, cu un randament mediu la ha de 13,6 chintale (de la 25,9 chintale în 1979).

Ținând seama de suprafețele de teren care pot fi valorificate mai economic prin această cultură, de potențialul productiv, de tehnologia mai simplă și cu consumuri energetice mai reduse decât la porumb considerăm că sorgul pentru boabe și masă verde din soiuri timpurii, semitimpurii și semitardive, poate fi extins cu rezultate bune pe o suprafață de circa 350 000—400 000 ha.

În afara oricăror preocupări, chiar în activitatea de cercetare științifică, se află culturi leguminoase prețioase și tradiționale la noi ca linte, bobul și năutul, despre a căror importanță alimentară nu mai este cazul să vorbim. Ele nu numai că nu mai figurează în nomenclatorul statisticilor oficiale, dar practic sînt scoase din cultură. Or, în perioada dintre cele două războaie mondiale, cultura de linte a ocupat pînă la 31.169 hectare, în anul 1925, cea de bob pînă la 7 812 ha, în anul 1921, cea de năut pînă la 6 095 ha, în anul 1936, iar cea de hrișcă pînă la 6 824 ha în anul 1934.

Cele mai mari cultivate de linte, în anul 1938, erau județele Timiș-Torontal (3 890 ha), Trei Scaune (3 673 ha), Iași (2 683 ha), Botoșani (1 308 ha) și Arad (1 007 ha). În lunca Siretului și Prutului se cultivau alte 6 382 ha. Randamentul obținut în 1938 — 7,6 chintale la hectar — asigura o cantitate de circa 200 kg proteină la ha.

O repartizare teritorială similară — cu principală bază cultivate de șesul Siretului și Prutului — a avut cultura de bob, în timp ce năutul era concentrat în special în județul Bihor, iar hrișca în Carpații Moldovei — județele Baia și Neamț — în platoul Transilvaniei și județul Maramureș care era cel mai mare cultivator al țării.

Ca toate culturile leguminoase, linte, bobul și năutul îmbunătățesc fertilitatea solului măbind rezerva de azot din sol fără nici un fel de alte cheltuieli suplimentare, fiind, în același timp, foarte bune premergătoare pentru toate planțele de cultură. Tehnologia lor de cultură permite un înalt grad de mecanizare, ceea ce le face apte pentru marea producție. Socotim însă că, într-o primă etapă, extinderea acestor culturi să cuprindă în primul rînd gospodăria personală, mai ales în formele tradiționale de cultură.

Fără îndoială, că reintroducerea în cultură pe scară mai largă a acestor plante nu este posibilă fără asigurarea unui fond de sămînță corespunzător. În acest scop, ar fi necesar ca stațiunile experimentale agricole, mai ales cele din sudul țării, să treacă neîntîrziat la producerea unei cantități suficiente de sămînță, care, ulterior să fie difuzată producătorilor agricoli prin unitățile Agrossem. În același timp, socotim oportună reluarea activității de cercetare științifică, în vederea îmbunătățirii cantitative și calitative a soiurilor de care dispunem și pentru crearea de noi soiuri și hibrizi cu conținut mai ridicat de substanță utilă, care să contribuie la creșterea eficienței economice a acestor — pe nedrept considerate minore — culturi tradiționale în agricultura românească.

UTILIZAREA INFORMAȚIILOR DIN DOCUMENTE ÎN PROIECTAREA ȘI EXPLOATAREA LUCRĂRILOR HIDROTEHNICE

ANA IONESCU, CORNELIU RUSU

Creșterea nivelului de trai și urbanizarea treptată conduc la sporirea în ritm rapid a cerințelor de apă potabilă. Dezvoltarea industriei reclamă cantități din ce în ce mai mari de apă, iar o creștere importantă a producției agricole nu se poate asigura fără o dezvoltare pe scară largă a irigațiilor.

În același timp apa reprezintă o importantă sursă de energie, mijloc lesnicios de transport și de evacuare a unei mari părți din deșeurile rezultate din activitatea economică și socială.

Dacă apa reprezintă un factor vital al progresului, atunci cînd este stăpînită și utilizată în mod rațional, scurgerea nestăvilită a apelor poate aduce daune importante, atît prin inundarea periodică a numeroase bunuri cît și prin fenomenele de eroziune și înmlăștinare a solului.

Prin Legea nr. 1/1976 s-a aprobat „Programul național de perspectivă pentru amenajarea bazinelor hidrografice din R.S.R.” care prevede un ansamblu de măsuri privind sistematizarea întregii rețele hidrografice a țării, regularizarea tuturor cursurilor de apă, amenajarea unor bazine și lacuri de acumulare, a rețelei de irigații, prevenirea și combaterea poluării apelor și a eroziunii solului,

* Comunicarea se întemeiază pe următoarea bibliografie: Rusu Corneliu, *Apărarea împotriva inundațiilor în cadrul amenajării complexe a apelor*, teză de doctorat, 1975; Rusu Corneliu, *Inundațiile în țara noastră și măsurile care se impun pentru reducerea efectelor lor distructive* în „Hidrotehnica” nr. 12, 1970; Rusu Corneliu, *Problema alegerii tipului de lucrări de apărare împotriva inundațiilor* în „Hidrotehnica” nr. 5, 1975; Solacolu Paul, Ciachir Octavian, *Schema de apărare a Capitalei împotriva inundațiilor*, în „Hidrotehnica” nr. 3, 1981.